

ARCHEOLOGIENOTA

HAACHT - ZOELLAAN

J. CLAESSEN, B. VAN GENECHTEN,
G. VERBELEN & A. DEVROE
JUNI 2016

Titel

Archeologienota zonder ingreep in de bodem. Haacht - Zoellaan

Auteur(s)

Jan Claesen & Ben Van Genechten

Opdrachtgever

Cores Development

Projectnummer

2016/003

Plaats en datum

Kortenaken, 5 juli 2016

Reeks en nummer

ARCHEBO rapport 2016/003

ISSN 2034-5615

© 2016 ARCHEBO bvba

ARCHEBO aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen worden in een geautomatiseerd gegevensbestand, en/of openbaar gemaakt worden in enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie of enige andere wijze, zonder voorafgaandelijke toestemming van de opdrachtgever.

Inhoud

TECHNISCHE FICHE	4
1. Inleiding	5
2. Bureauonderzoek	8
2.1.1. Topografische situering	9
2.1.2. Geologie & landschap	11
2.2.1. Reeds verstoorde zones	17
2.2.2. Reeds onderzochte zones	18
2.3.1. Vraagstelling	21
2.3.2. Beschrijving & uitvoeringswijze van de geplande werken	21
3. Resultaten	29
4. Lijsten	34
5. Bibliografie	36

TECHNISCHE FICHE

Naam site:	Haacht - Zoellaan
Onderzoek:	Archeologienota zonder ingreep in de bodem
Ligging:	Zoellaan, Klapgat
Kadaster:	Afdeling 1, sectie F, percelen 451l, 451p, 451r, 451w, 468h4, 468r4, 468f4, 469a, 473n, 468w4, 468t4, 468a5, 468d4
Coördinaten (<i>zie hoofdstuk 1.2</i>):	A x 168640.057 Y 185467.917 B x 168516.589 Y 185350.373 C x 168668.969 Y 185278.093 D x 168735.561 Y 185286.862
Opdrachtgever :	Cores Development
Uitvoerder :	ARCHEBO bvba
Projectcode ARCHEBO :	HAZO 2016-003
Projectcode bureauonderzoek :	2016G26
Projectleiding :	Jan Claesen
Erkenningsnummer projectleiding :	OE/ERK/Archeoloog/2015/00014
Bewaarplaats archief:	ARCHEBO bvba (tijdelijk)
Grootte projectgebied:	24400 m ²
Uitvoeringsperiode:	juli 2016
Reden van de ingreep:	Bouw van een verkaveling met 23 loten
Wetenschappelijke vraagstelling:	Het doel van deze archeologienota is een archeologische evaluatie van het terrein
Resultaten:	Bureauonderzoek, afgraving, verstoring, vervuiling, 20 ^e eeuw, onbepaald

1. Inleiding

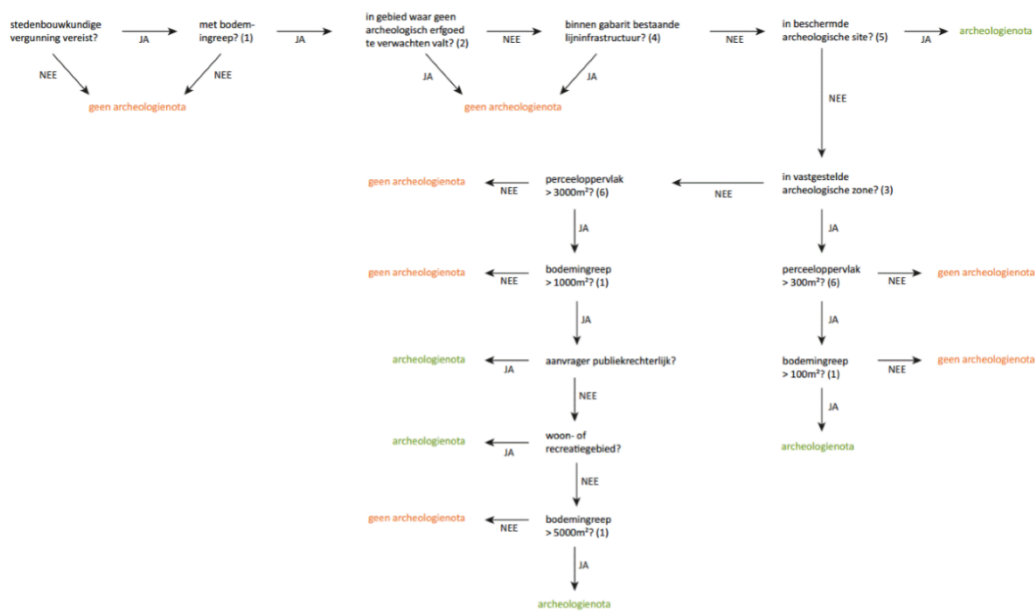
1.1. Algemeen

Bij het aanvragen van een stedenbouwkundige vergunning of een verkavelingsvergunning kan het zijn dat het toevoegen van een archeologienota aan de aanvraag verplicht wordt gesteld. De archeologienota wordt geschreven door een erkend archeoloog en bevat de resultaten van een archeologisch vooronderzoek en een advies voor vrijgave of eventueel vervolgonderzoek.

Het toevoegen van een archeologienota aan een stedenbouwkundige aanvraag is afhankelijk van een aantal criteria:

- De totale oppervlakte van de percelen
- De oppervlakte van de geplande bodemingrepen
- De ruimtelijke bestemming van het terrein
- De ligging van het terrein binnen of buiten een archeologische zone of de site volgens de inventaris

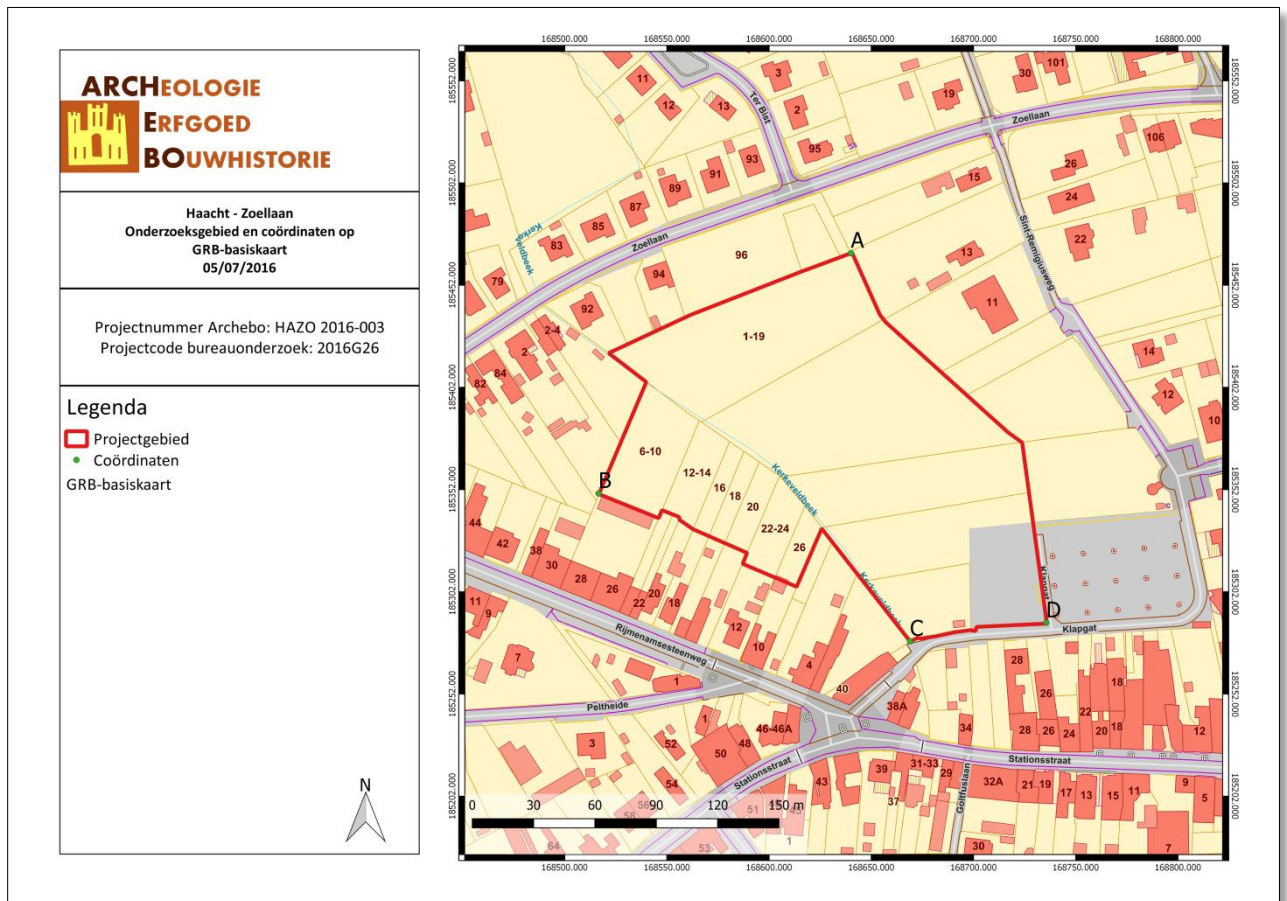
Hiervoor kan de beslisboom in Figuur 1 geraadpleegd worden.

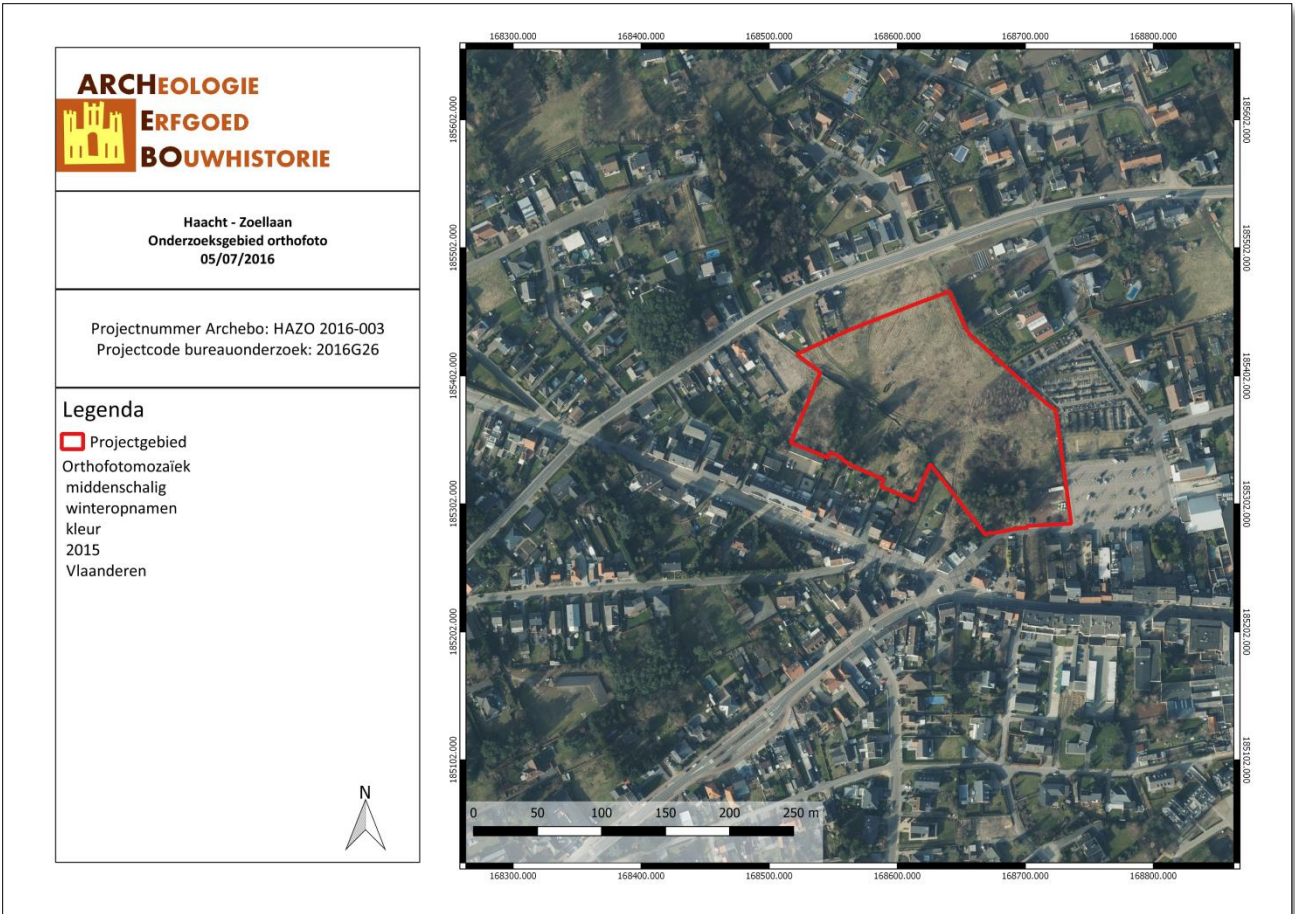
Figuur 1: Criteria bij stedenbouwkundige vergunningen

1.2. Beschrijving onderzoeksopdracht

Naar aanleiding van een stedenbouwkundige aanvraag heeft ARCHEBO bvba in opdracht van Cores Development een archeologienota opgemaakt. Op het terrein zal door de opdrachtgever een verkaveling met 23 loten gerealiseerd worden. Naar aanleiding van deze plannen werd voorafgaand een prospectie met ingreep in de bodem geadviseerd door het agentschap Onroerend Erfgoed, in het kader van een preadvies voorafgaand aan de verkavelingsaanvraag. Het terreinwerk werd uitgevoerd op 14 en 15 juni 2016, onder leiding van erkend archeoloog Jan Claesen en met medewerking van Ben Van Genechten (ARCHEBO-rapport 2016-003/vergunningsnummer 2016/133). Aangezien de aanvraag voor een verkavelingsvergunning pas na 1 juni werd ingediend, is een archeologienota vereist, zoals vastgelegd in het Onroerenderfgoeddecreet (art. 5.4.1, 5.4.2, 5.4.8 en 5.4.9).

Figuur 2: Situering van het onderzoeksgebied op de GRB-kadasterkaart (Geopunt, 2016).

Figuur 3: Situering van het onderzoeksgebied op Orthofoto (Geopunt, 2016).

2. Bureauonderzoek

Het doel van de bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

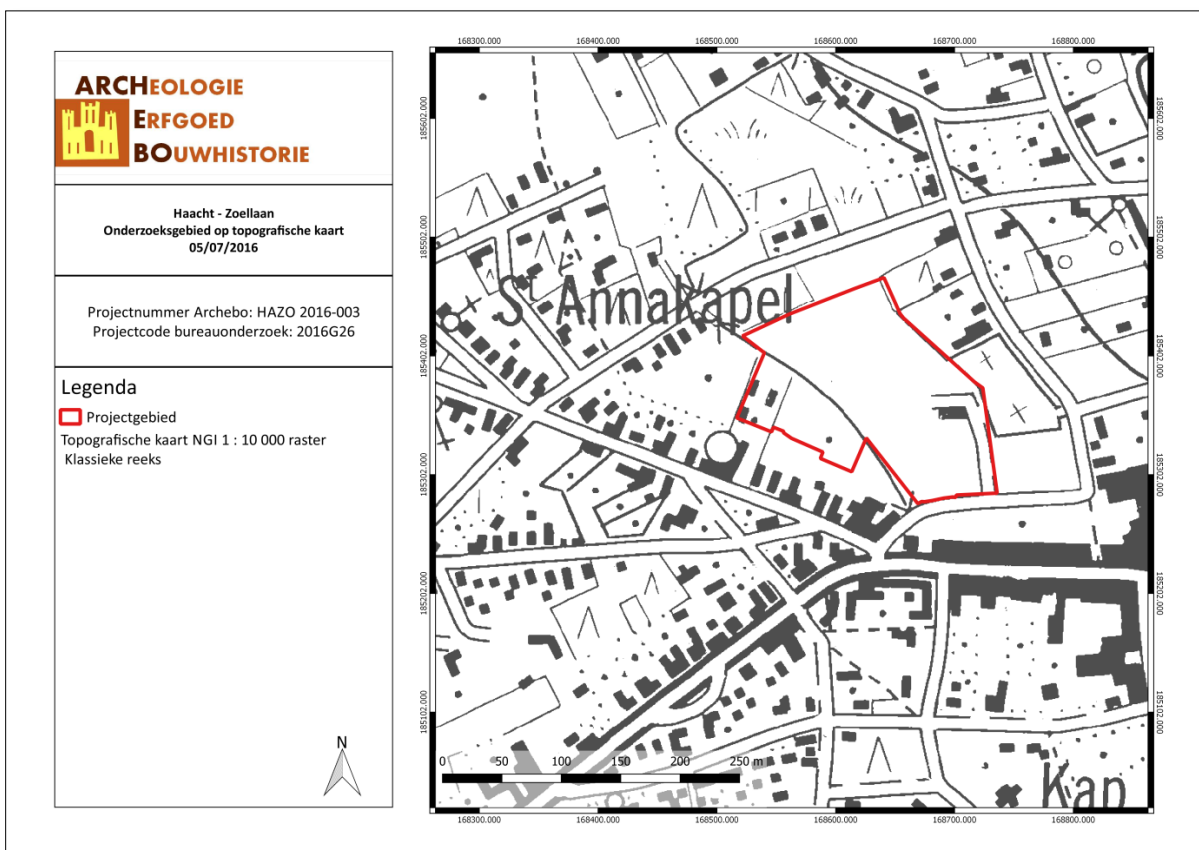
In dit hoofdstuk wordt gebruik gemaakt van alle beschikbare kaarten van het plangebied, te weten de bodemkaart, geologische kaarten, bodemerosiekaart, bodemgebruikskaart en relevante historische kaarten. De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) werd gebruikt als uitgangspunt voor de bestudering van archeologische waarden in de omgeving van het plangebied.

De gebruikte kaarten werden in gegeorefereerde vorm gebruikt in het programma QGIS. In dit programma werden de genoemde kaarten als lagen toegevoegd teneinde er de huidige en toekomstige situatie op te kunnen weergeven. Het plangebied werd bovendien op alle kaarten geplott om de oriëntatie op de kaarten te vergemakkelijken.

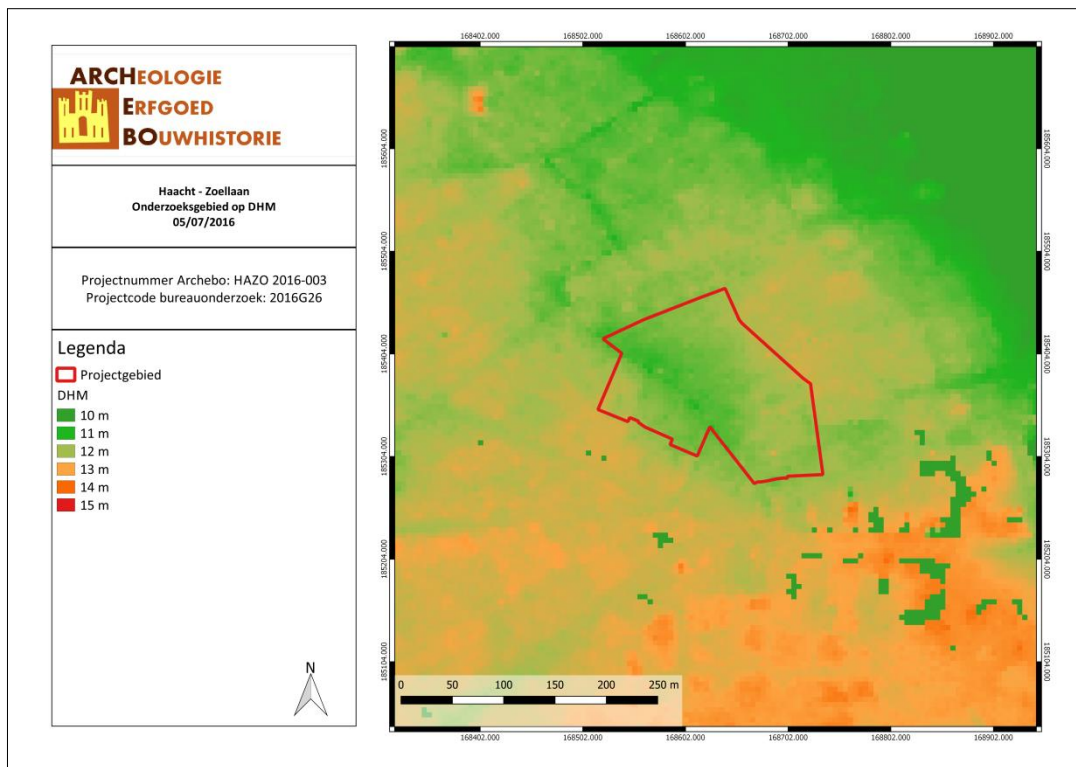
2.1. Landschappelijke & bodemkundige situering

2.1.1. Topografische situering

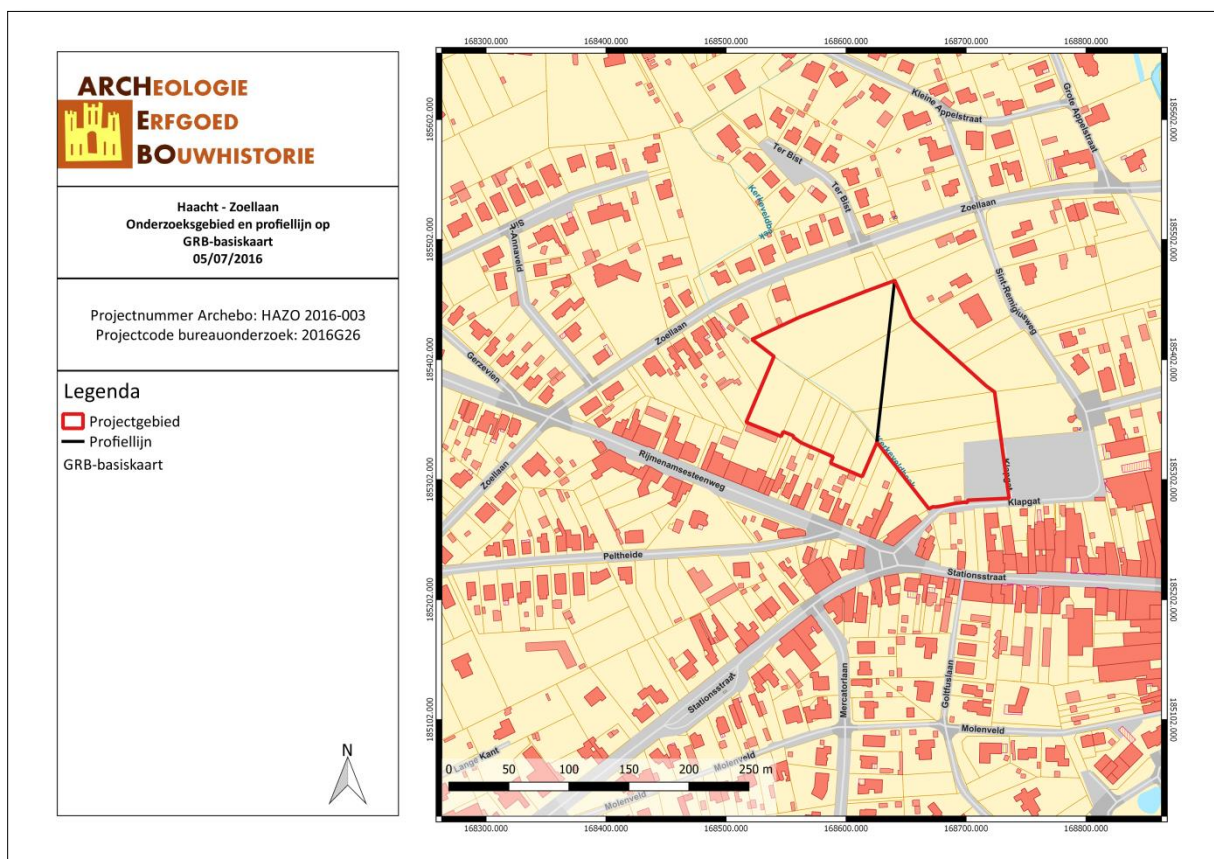
Het onderzoeksgebied ligt ten noordwesten van de Sint-Remigiuskerk (centrum Haacht). In het noorden wordt het begrensd door de Zoellaan. Zuidelijk vormt Klapgat de grens van het onderzoeksgebied. Ten westen en ten oosten van het perceel lopen respectievelijk de Rijmenamsesteenweg en de Sint-Remigiusweg. Het terrein bevindt zich tussen 11,6 en 12,5 m boven de zeespiegel.

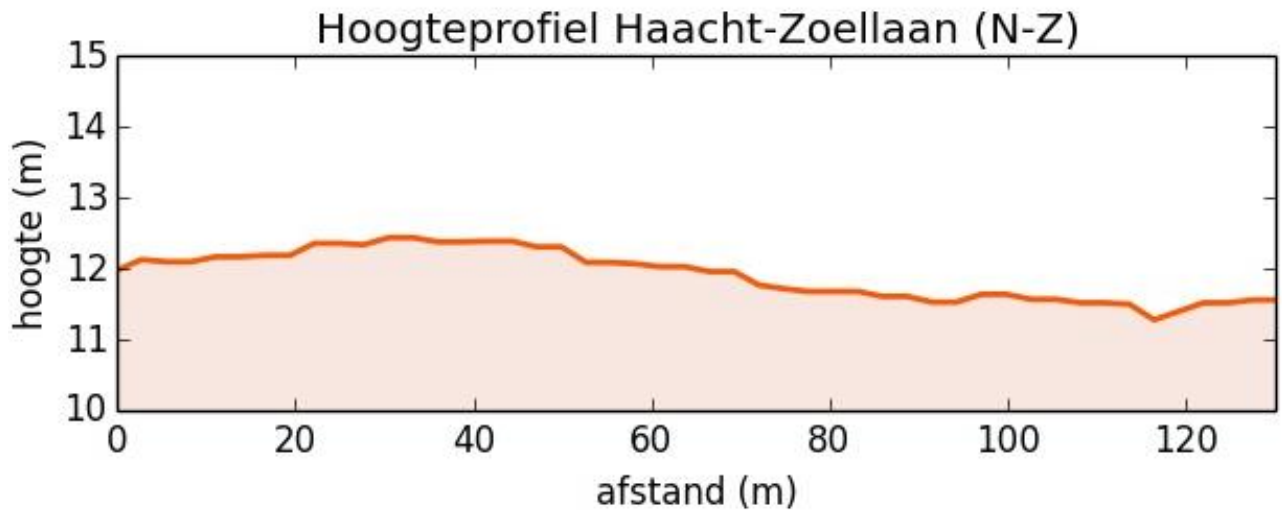
Figuur 4: Topografische kaart met situering van het onderzoeksgebied (Geopunt, 2016).

Figuur 5: Situering van het onderzoeksgebied op het Digitaal Hoogtemodel (Geopunt, 2016).

Figuur 6: Profielijn van het hoogteprofiel (Geopunt, 2016).

Figuur 7: Hoogteprofiel.

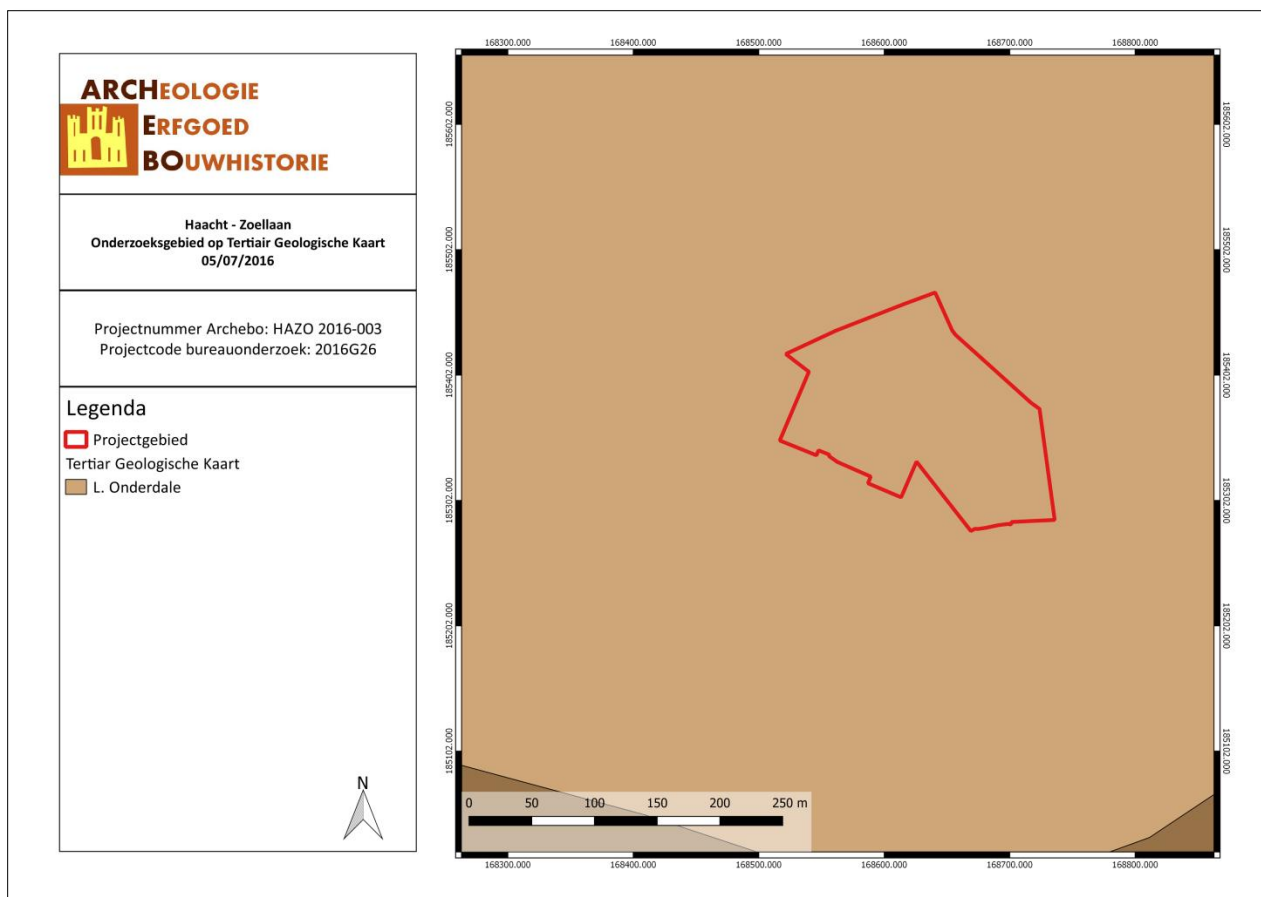
2.1.2. Geologie & landschap

2.1.2.1. Fysisch geografisch

Haacht is gelegen in de provincie Vlaams-Brabant op ca. 11 km ten noordwesten van Leuven en ca. 11 km ten zuidoosten van Mechelen. De gemeente ligt op de overgang tussen het Dijleland en de Brabantse Kempen.

2.1.2.2. Paleogeen & neogeen (Tertiair)

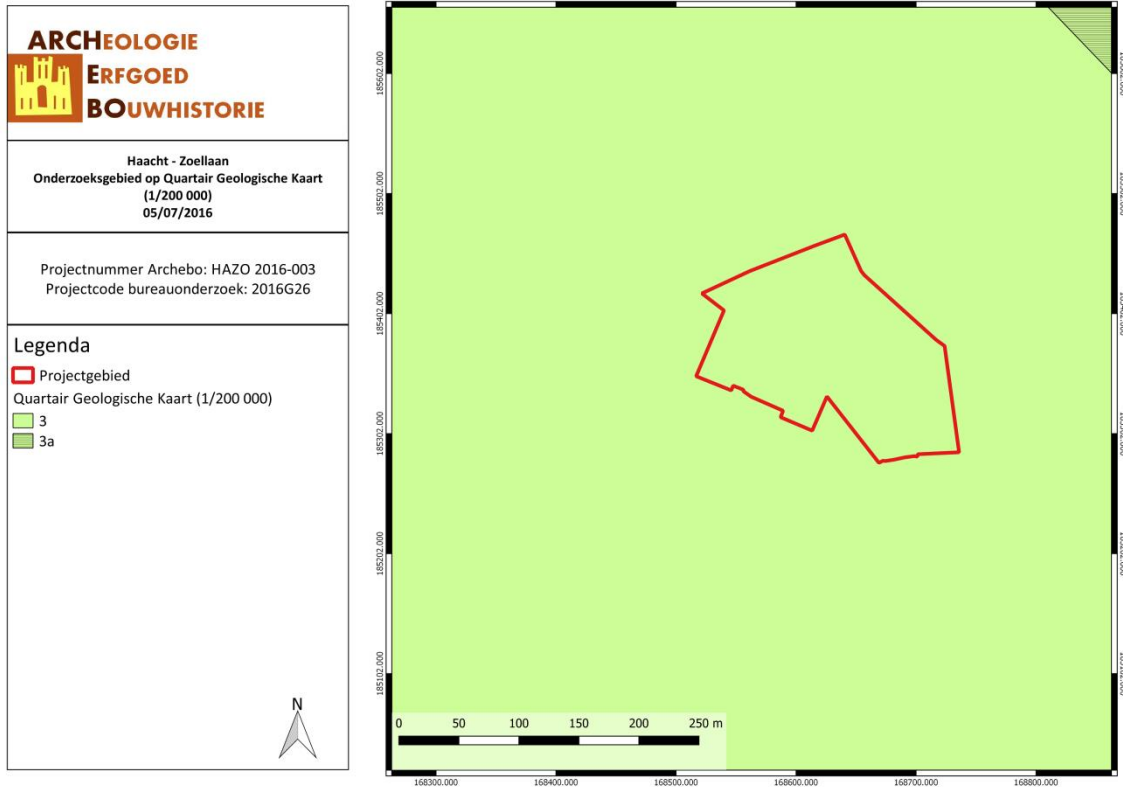
Op basis van de Databank Ondergrond Vlaanderen bevindt het onderzoeksterrein zich binnen het Lid van Onderdale. Dit is niets anders dan het vroegere Asd, bovenste deel van het "Assiaan" en opgebouwd uit donkergrijs lemig middelmatig fijn zand, glauconiet- en micahoudend maar zonder macrofossielen. Dit Lid vormt in het karteringsgebied meestal de noordelijke verspreidingsband van de Formatie van Maldegem.

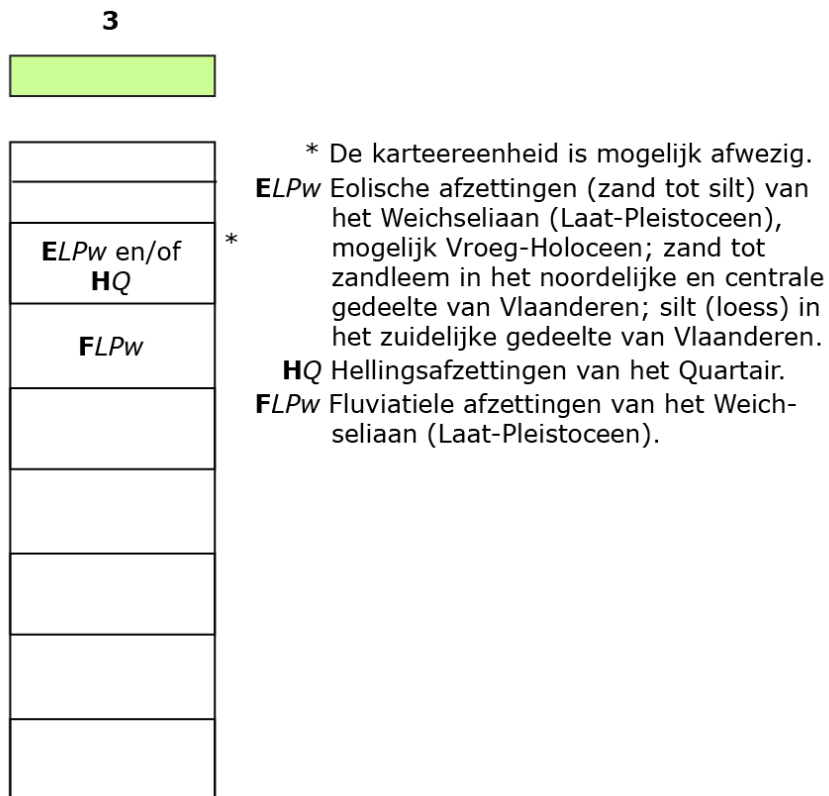
Figuur 8: Situering van het onderzoeksgebied op de Tertiairgeologische kaart (DOV, 2016).

2.1.2.3. Quartair

Volgens de quartairgeologische kaart (1:200.000) bevindt het onderzoeksgebied zich binnen type 3. Dit type omvat fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), die mogelijk afgedekt zijn met eolische afzettingen, zand tot silt, uit het Weichseliaan, mogelijk Vroeg-Holoceen, zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen, silt in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen en/of hellingsafzettingen van het quartair.

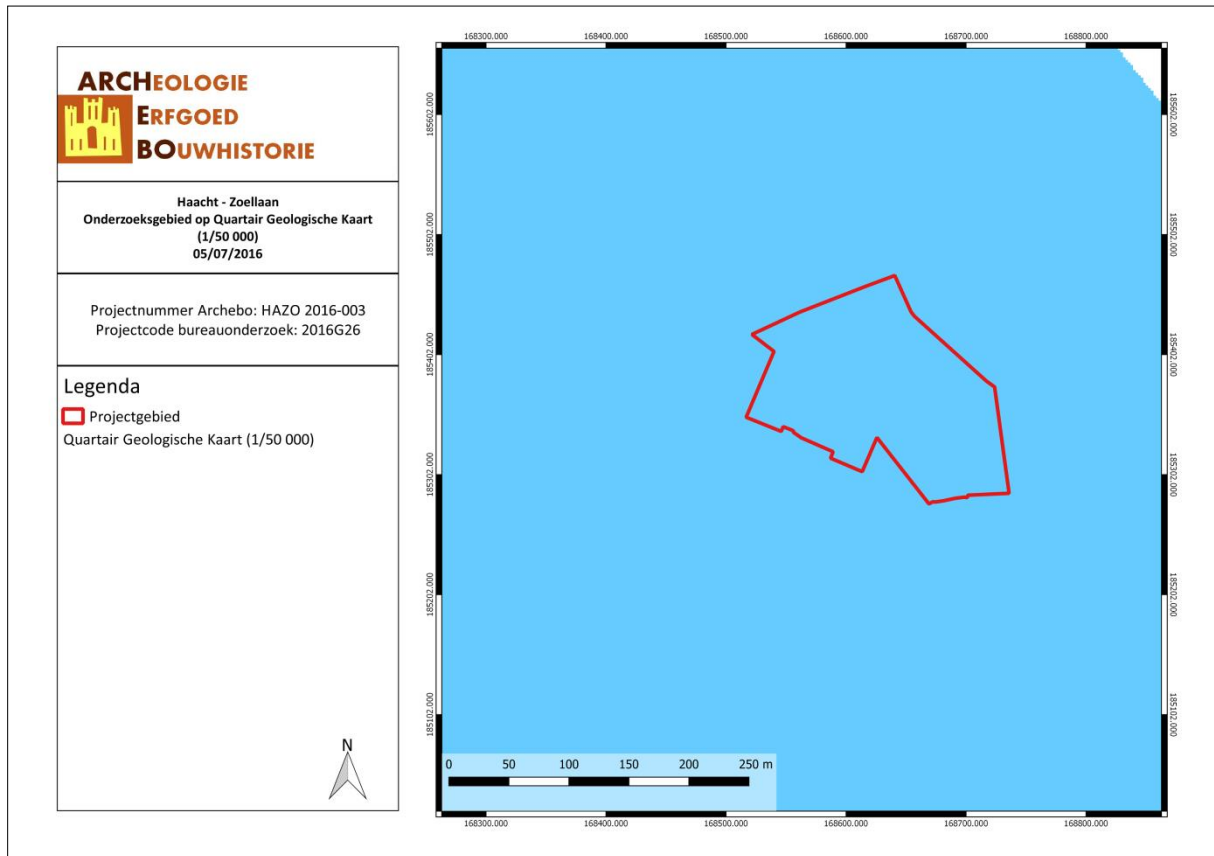

Figuur 9: Situering van het onderzoeksgebied op de Quartairgeologische kaart 1/200.000 (DOV, 2016).

Figuur 10: Uitleg van het type volgens de quartairgeologische kaart, schaal 1/200.000 (DOV, 2016).

Volgens de quartairgeologische kaart (1:50.000) kent het onderzoeksgebied zandig tot zandlemige afzettingen die bovenaan homogeen zijn en mogelijk gevolgd worden door een alternatie van zand en leemlagen. Het betreft verder vlechtende zandige rivierafzettingen (zeer fijn tot grof) van natuur met mogelijks in het basisgedeelte grind. Deze afzettingen zijn afkomstig uit he Emiaan tot Weichseliaan.

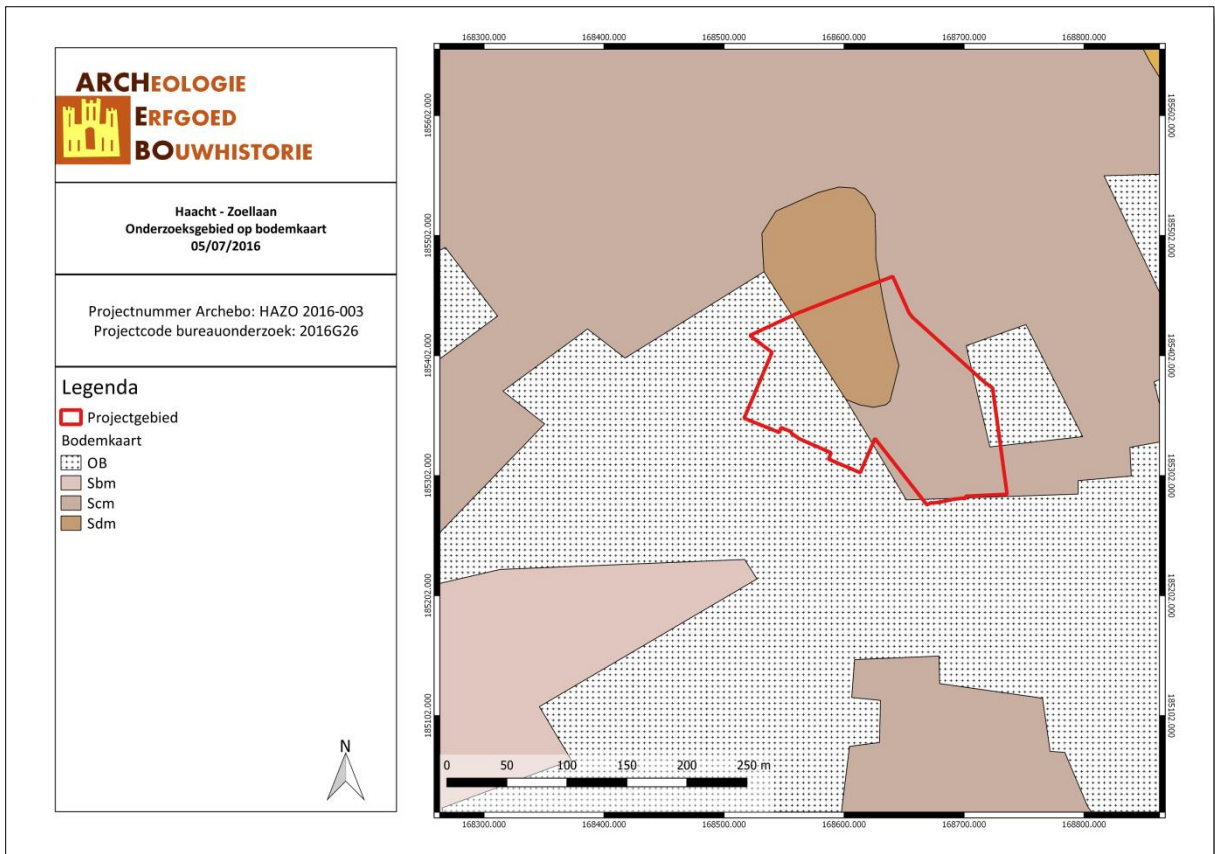

Figuur 11: Situering van het onderzoeksgebied op de Quartairgeologische kaart 1/50.000 (DOV, 2016).

2.1.2.4. Bodem, erosie & bodemgebruik

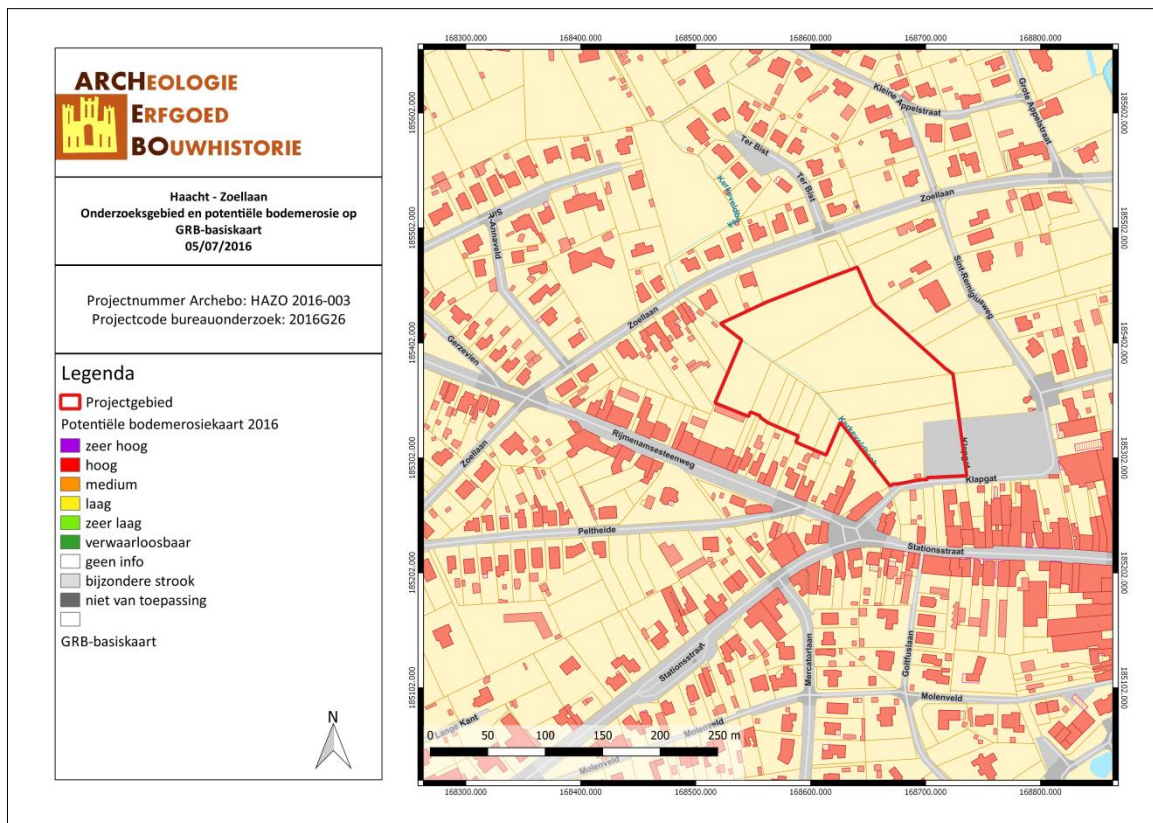
Volgens de bodemkaart van Vlaanderen zijn in het onderzoeksgebied diverse bodems aanwezig:

- OB: onder bebouwing
- Scm: matig droge lemige zandbodem met dikke antropogene humus A-horizont
- Sdm: matig natte lemige zandbodem met dikke antropogene humus A-horizont

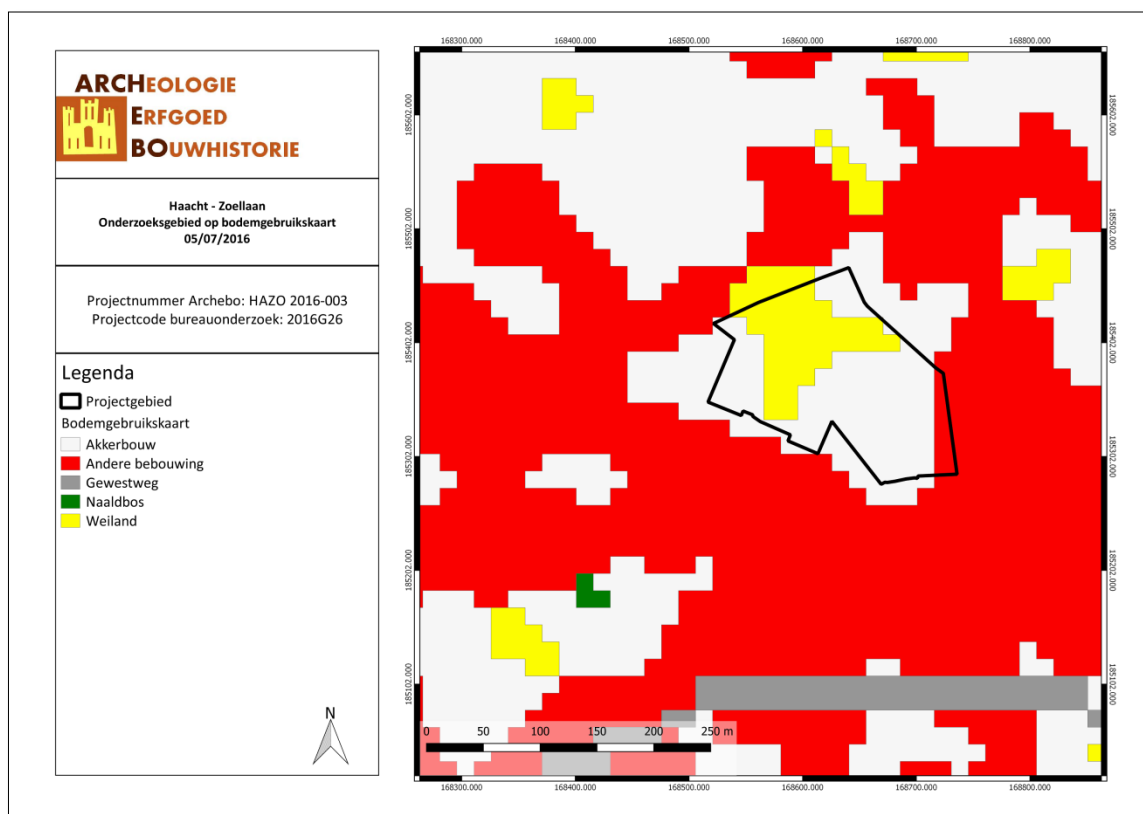

Figuur 12: Situering van het onderzoeksgebied op de bodemkaart Vlaanderen (DOV, 2016).

Het plangebied en haar omgeving zijn niet gekarteerd op de potentiële bodemerosiekaart. Op de bodemgebruikkaart staat het plangebied weergegeven als 'andere bebouwing', akkerbouw en weiland.

Figuur 13: Situering van het onderzoeksgebied op de potentiële bodemerosiekaart van de Vlaamse gemeenten (Geopunt, 2016).

Figuur 14: Bodemgebruik in de omgeving van het plangebied volgens de bodemgebruikskaart (Geopunt, 2016).

2.2. Reeds verstoorde & reeds onderzochte zones

2.2.1. Reeds verstoorde zones

Uit het bureauonderzoek blijkt dat er aanwijzingen zijn voor reeds verstoorde zones binnen het onderzoeksgebied. Aan het begin van de 20ste eeuw bevond zich in het westelijke deel van het projectgebied een bezinkbekken van een melkerij, dewelke aan de Rijmenamstesteenweg was gelegen. Hierna is het terrein in gebruik genomen als akkerland.

Verder kende een groot deel het terrein ook een zware kwikvervuiling (vastgesteld door GEOSAN/ref.nr.: GGRVn15.15887). Slechts in het uiterste noordelijke zone was dit niet het geval. Hierdoor diende het terrein in het recent verleden deels afgegraven te worden tot ca. 30-40 cm onder het maaiveld. Om de vervuilde grond te kunnen afvoeren, werd er tevens een weg in gebroken steenpuin aangelegd in het westelijke deel van het projectgebied.

Bovenstaande ingrepen hebben het archeologisch niveau verstoord, zoals blijkt uit de prospectie met ingreep in de bodem uitgevoerd door ARCHEBO bvba in juni 2016.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werd eveneens vastgesteld dat ook in een verder verleden het terrein moet zijn afgegraven geweest. Langsheen de Kerkebeek werd overal een natte podzol aangetroffen, terwijl op de donk zelfs slechts naar het noorden toe restanten van een droge podzol in het vlak werden aangetroffen. Oorspronkelijk moet zich dan ook over het ganse terrein een podzol bevonden hebben. In het westen en zuiden van het onderzoeksgebied was deze evenwel afwezig, waardoor we met zekerheid kunnen stellen dat in deze zones het archeologische niveau reeds verdwenen is en dat het aangelegde vlak zich reeds minimaal 60 cm in de moederbodem bevond.

Figuur 15: Overzichtsfoto I, deel van de afgegraven zone (ARCHEBO bvba, 2016).

2.2.2. Reeds onderzochte zones

Het onderzoeksterrein is in het verleden reeds onderworpen aan een archeologisch vooronderzoek. Het terreinwerk werd uitgevoerd op 14 en 15 juni 2016, onder leiding van Jan Claesen en met medewerking van Ben Van Genechten. Aangezien het terrein gedeeltelijk blank stond, werden de proefsleuven in de mate van het mogelijke aangelegd. Verder dient aangehaald te worden dat het terrein grotendeels verstoord was en er zich in het westelijke deel nog gronden op het terrein bevonden die dienden gezift te worden (kwikvervuiling) alvorens deze afgevoerd konden worden. Hierdoor werd in overleg met het agentschap Onroerend Erfgoed en WinAr besloten in dit laatste deel van het onderzoeksgebied geen proefsleuven aan te leggen. In totaal werd 6 % van de onderzoekbare zone onderzocht door middel van proefsleuven, gegraven door een kraan van 21 ton met kraanbak van 2 m breedte. In totaal werden 14 proefsleuven aangelegd met telkens een profielput aan de kop.

	oppervlakte
onderzoeksgebied	24483 m ²
werkput 1	40 m ²
werkput 2	0 m ²
werkput 3	91 m ²
werkput 4	96 m ²
werkput 5	109 m ²
werkput 6	83 m ²
werkput 7	79 m ²
werkput 8	90 m ²
werkput 9	98 m ²
werkput 10	148 m ²
werkput 11	166 m ²
werkput 12	156 m ²
werkput 13	144 m ²
werkput 14	144 m ²
totaal aangelegde werkputten	1443 m²
kijkvensters, dwarsleuven	
werkput 13	23 m ²
totaal aangelegde kijkvensters	23 m²
TOTAAL aangelegd	1466 m²
TOTAAL aangelegd %	6,0 %

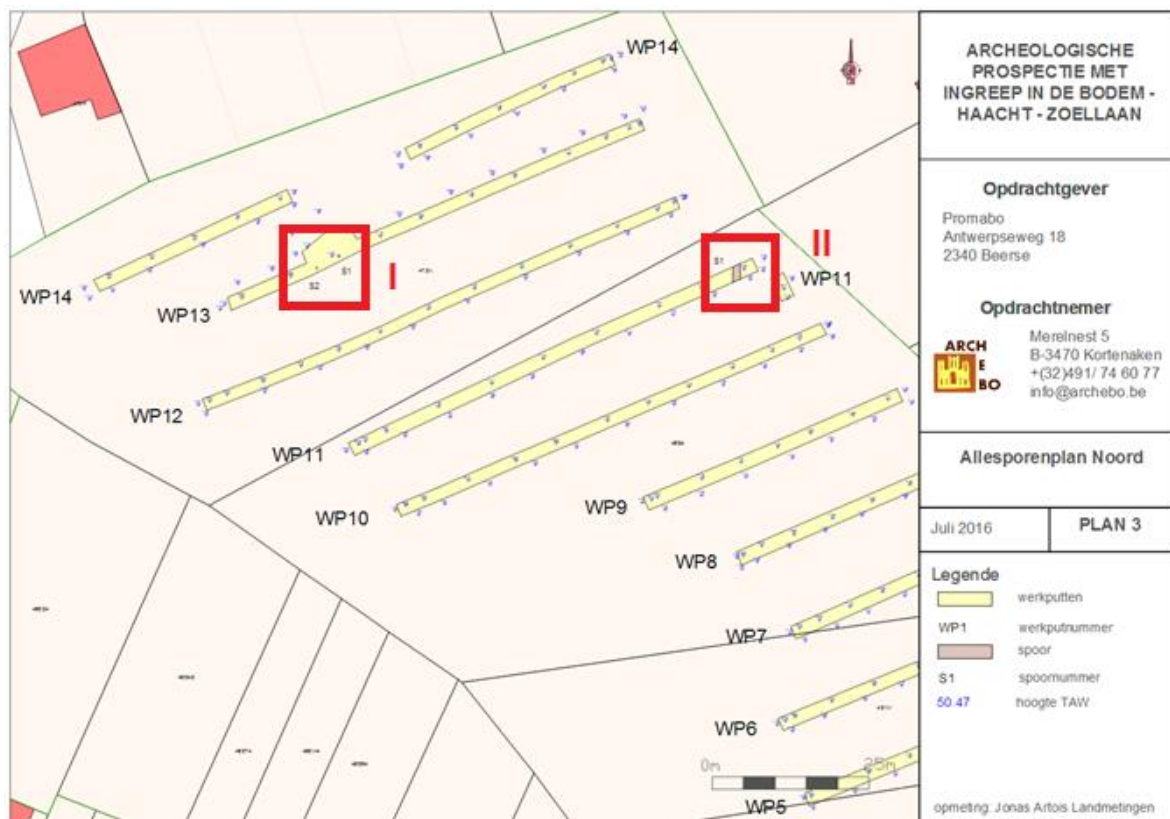
Figuur 16: Totaal aangelegde oppervlaktes.

In totaal werden vijf archeologisch interessante sporen aangetroffen. Het betreft drie greppels en twee paalkuilen. Twee van de drie greppels werden aangetroffen in werkput 4. Ze liepen parallel aan elkaar en beschikten beiden over een bruingrijze homogene vulling. Dit doet vermoeden dat de greppels over eenzelfde ouderdom beschikken. Er werd echter geen dateerbaar materiaal in de vulling van deze sporen aangetroffen.

De derde greppel werd blootgelegd in werkput 11. De greppel beschikte over een grijsbruine homogene vulling en ook hier werd geen dateerbaar materiaal in het spoor aangetroffen.

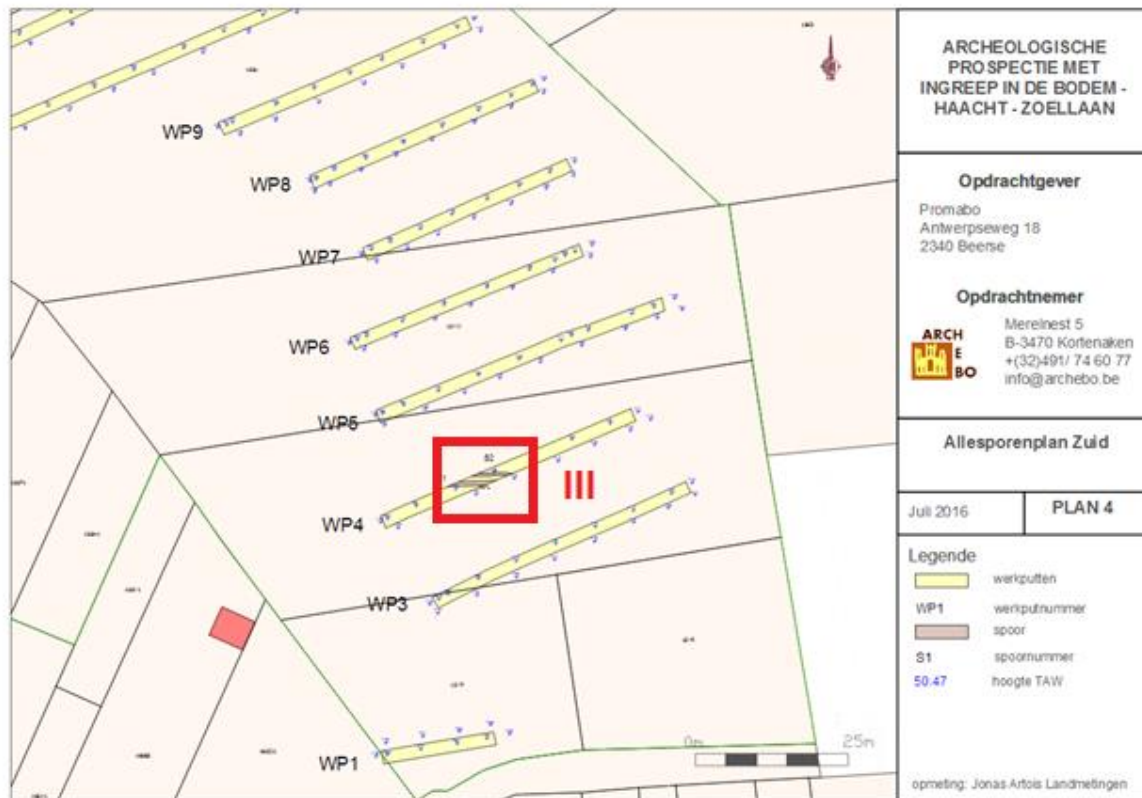
Tot slot werden twee paalkuilen aangetroffen in werkput 13. Beide sporen beschikten over een licht tot donkergrijze homogene vulling, waarop werd besloten een kijkvenster aan te leggen. Dit leverde geen additionele sporen op. De aangetroffen paalkuilen werden beiden gecoupeerd, wat geen vondsten opleverde.

Mogelijk bevonden zich op het terrein meer archeologisch interessante sporen, maar werden deze in een recent of minder recent verleden reeds vernietigd. Het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek besluit dat de aangetroffen sporen voldoende gedocumenteerd werden, zodat geen verdere maatregelen nodig geacht werden.

Figuur 17: Allesporenplan archeologisch vooronderzoek (deel I) met aanduiding van de zones waar sporen aangetroffen werden in rood (ARCHEBO bvba, 2016).¹

¹ Maaiveld zone I: tussen 11.91 en 12.09 TAW; aangelegd vlak: 11.02 TAW
Maaiveld zone II: 11.86 TAW; aangelegd vlak: 11.28 TAW

Figuur 18: Allesporenplan archeologisch vooronderzoek (deel II) met aanduiding van de zones waar sporen aangetroffen werden in rood (ARCHEBO bvba, 2016).²

² Maaiveld zone III: tussen 11.42 TAW; aangelegd vlak: 11.29 TAW

2.3. Onderzoeksopdracht

2.3.1. Vraagstelling

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is.

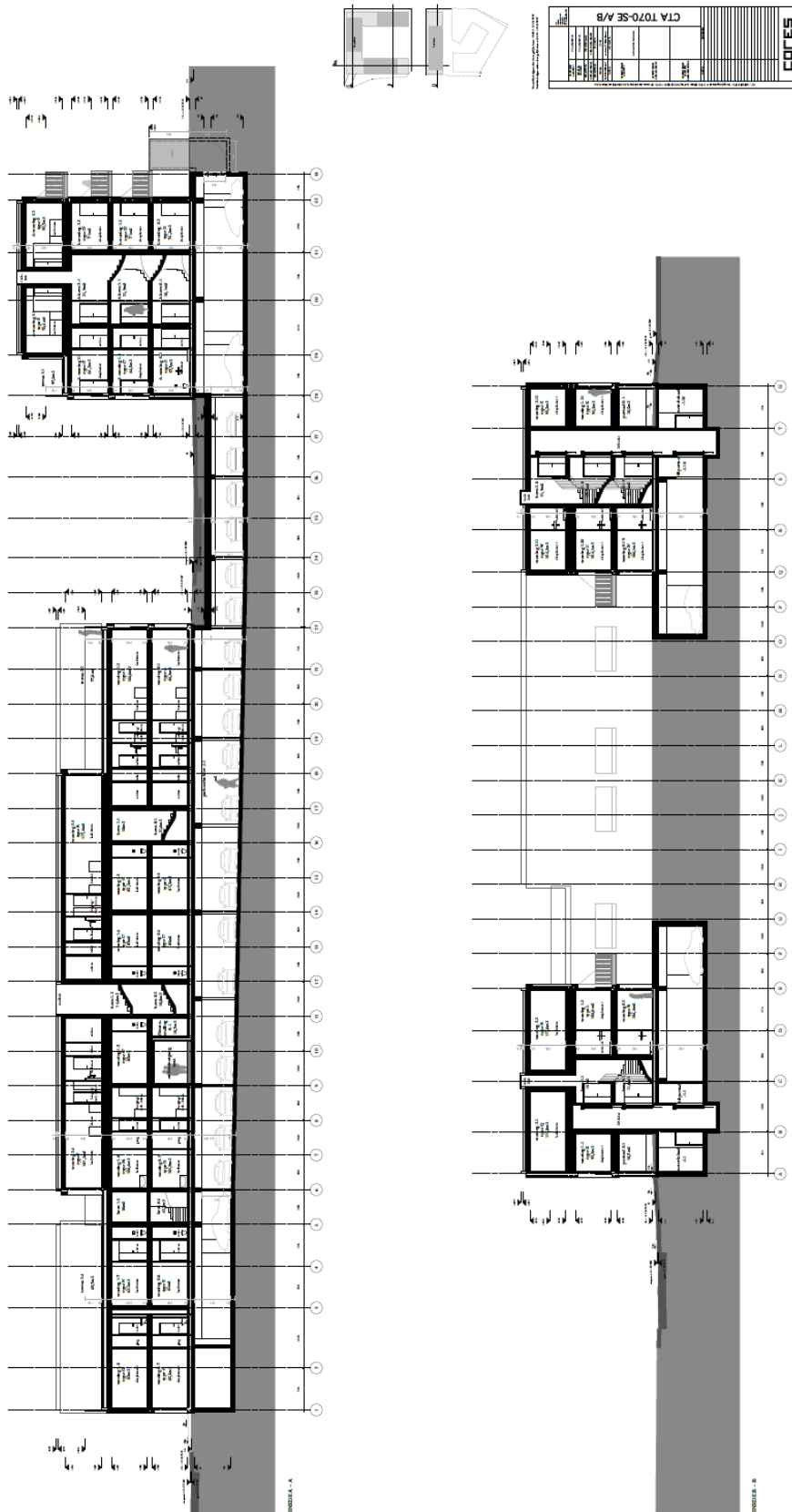
Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

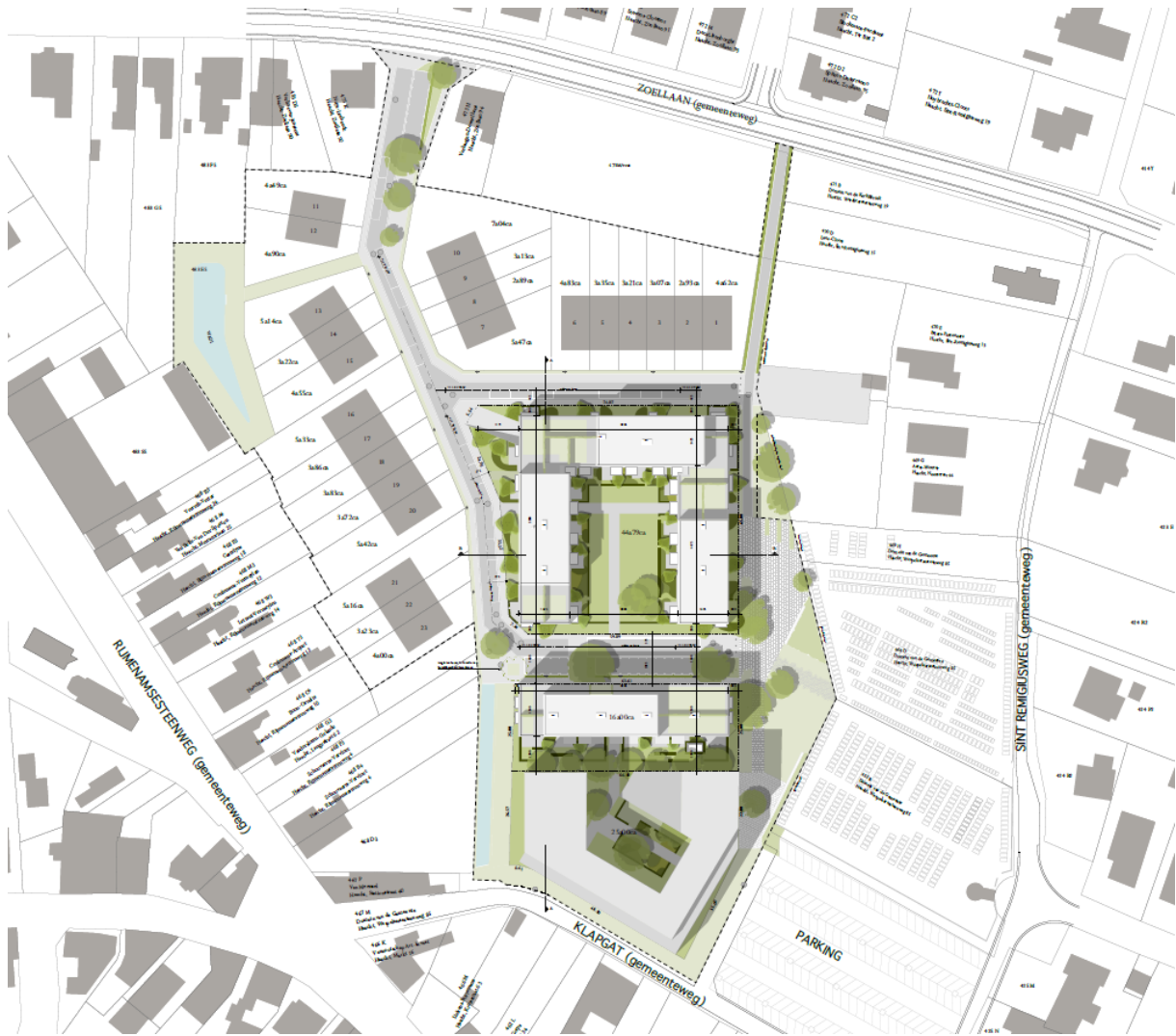
2.3.2. Beschrijving & uitvoeringswijze van de geplande werken

Op het terrein zal door Cores Development een woonverkaveling bestaande uit 23 loten gerealiseerd worden. Ze worden verspreid over het terrein ingepland. Daartussen worden wegenis en verhardingen aangelegd. Tussen het kerkhof en het projectgebied wordt een buurtplein ingericht. Verder wordt in de verkaveling langsheen een WADI een nieuwe lokale doorsteek noord-zuid naar het achtergelegen gebied voorzien. Deze landschappelijke as zal in een latere fase kunnen worden verbonden met nieuwe langzaam-verkeersassen doorheen Haacht.

Aangezien we niet over precieze gegevens beschikken omtrent de precieze verstoringsdiepte als gevolg van de inplanting van de gebouwen, nutsvoorzieningen, verhardingen en omgevingsaanleg, is het moeilijk om de precieze maatregelen te bepalen ten aanzien van het aanwezige bodemarchief. Daarom dienen we het volledige projectgebied (ca. 2,44 ha) te beschouwen als bedreigd door de geplande ingreep.

Figur 19: Snedes (Cores Development, 2016).

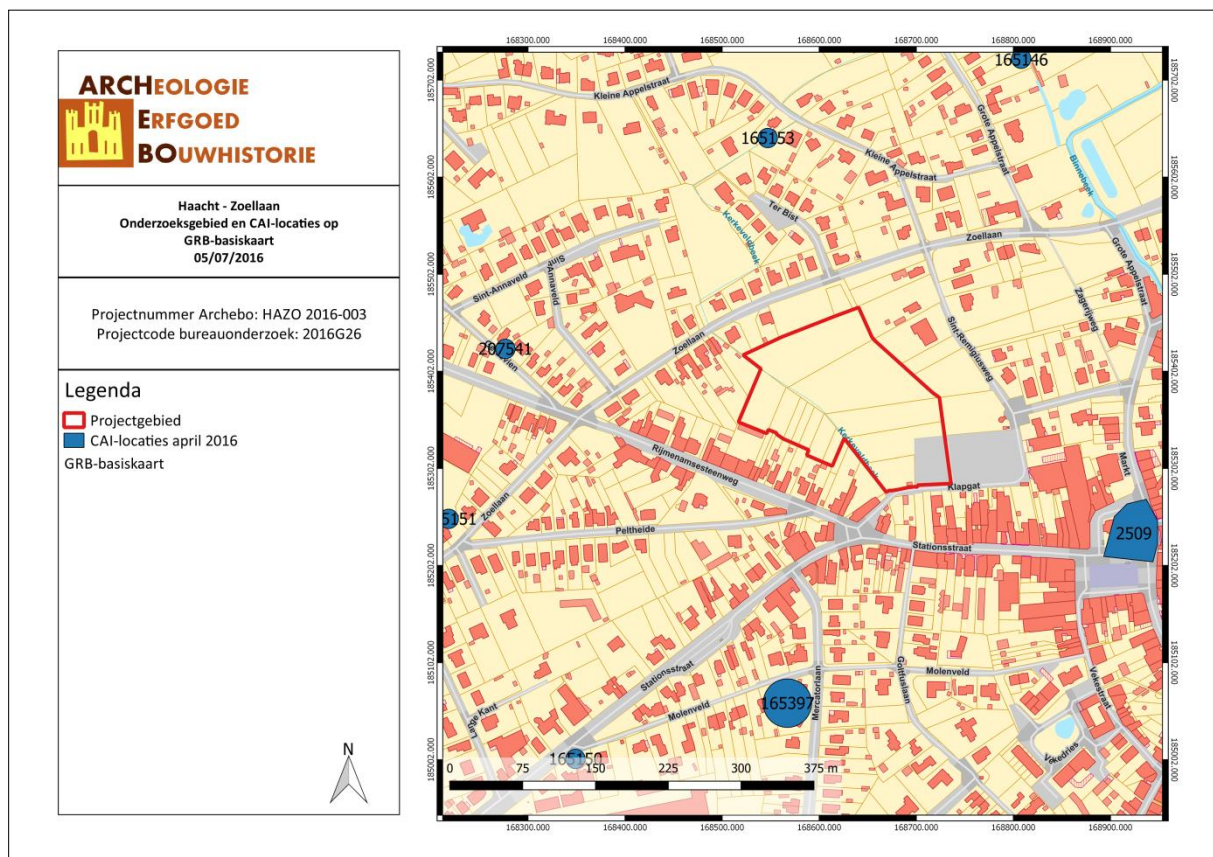
Figuur 20: Geplande situatie (Cores Development, 2016).

2.4. Gekende archeologische waarden

Centrale Archeologische Inventaris

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) is een databank van archeologische vindplaatsen in Vlaanderen. Hoewel de inventaris verre van compleet is, kan dit overheidsinstrument helpen om een inschatting te maken ten aanzien van het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied. Binnen het onderzoeksgebied zelf zijn er geen archeologische waarden gekend. In de ruimere omgeving is dit wel het geval, het betreft:

CAI-Locatie	Beschrijving	Datering
207541	Sint-Annakapel	18 ^{de} eeuw
165151	Bunker	Wereldoorlogen
165397	Windmolen	18 ^{de} eeuw
2509	Sint-Remigiuskerk	Late middeleeuwen
165150	Bunker	Wereldoorlogen
165153	Bunker	Wereldoorlogen
165146	Bunker	Wereldoorlogen

Figuur 21: Kaart met aanduiding van het projectgebied en de vondstlocaties uit de CAI (CAI, 2016).

Zoals blijkt uit de gegevens van de CAI, bevinden er zich tal van militaire bunkers in de omgeving. Deze maken alleen deel uit van de KW-Linie, een Belgische antitankversperring tussen Koningshooikt en Waver (KW). De stelling werd gebouwd tussen september 1939 en mei 1940 in opdracht van het Belgische ministerie van Defensie, in hoofdzaak langs de Dijle. Ze bestond uit een aaneenschakeling van gevechtbunkers, communicatiebunkers, anti-tankgrachten en stalen bouwwerken. De KW-stelling hoorde samen met de fortengordel rond Luik en de Stelling van Antwerpen tot de kern van de Belgische verdediging tot 1940.³

2.5. Historiek & cartografische bronnen

Onderzoek historische bronnen

De naam 'Haacht' werd voor het eerst vermeld in een document uit de eerste helft van de 12de eeuw. Kerkelijk behoorde de gemeente eertijds tot het bisdom Luik. Later zorgde de vroegere bedding van de Dijle, die oorspronkelijk zuidelijker liep, voor een kerkelijke scheiding van de gemeente. De rivier was de grens tussen het bisdom Mechelen (Haacht) en het aartsbisdom Kamerijk (Wespelaar en Tildonk). Tegenwoordig behoort de gemeente kerkelijk tot het aartsbisdom Mechelen-Brussel.⁴

Op geestelijke vlak was Haacht sinds 1231 als zelfstandige parochie afhankelijk van de norbertijnenabdij van Park Heverlee. Het wereldlijke bestuur werd aanvankelijk uitgeoefend door de ridders van Rotselaar, die tussen de 14de en 16de eeuw ook het kasteel van Roost in hun bezit hadden. Deze waterburcht bevond zich nabij de Hansbrug aan de Dijle, op de weg naar Keerbergen en werd afgebroken in de 19de eeuw. In 1982-1983 werden de grondvesten van deze burcht door de Haachtse Geschied- en Oudheidkundige Kring blootgelegd.⁵

De Sint-Remigiuserkerk – waarrond het centrum van Haacht zich ontwikkelde - dateert uit het einde van de 13de of het begin van de 14de eeuw. Het betreft een groot gebouw in witachtige zandsteen, bestaande uit een polyonaal koor, geflankeerd door sacristieën, een uitspringend dwarsschip, drie beuken van drie traveeën onder een enkel dak en een westtoren.⁶

Gedurende de 16de eeuw had Haacht fel te lijden onder de godsdienstige troebelen en kwam het in bezit van de hertogen van Croy. In de 17de en 18de eeuw verhuisde de macht naar de hertogen van Arenberg.⁷

In de beginfase van de Eerste Wereldoorlog was Haacht tot tweemaal toe gevechtsterrein. Dit bij de twee Belgische uitvallen uit de vesting Antwerpen. De eerste uitval vond plaats op 25 en 26 augustus 1914. Deze uitval van het Belgische leger vond plaats op het moment dat het Duitse leger voor de eerste keer met Britse en Franse troepen slaags raakte ter hoogte van Mons. Bedoeling van de uitval was de Duitse doortocht te vertragen door simultaan op verschillende plaatsen aan te vallen. Internationaal gezien was dit een eerste gecoördineerde actie onder de geallieerden. De gevolgen werden helaas door de burgerbevolking gedragen; te Haacht werden tal van huizen platgebrand en

³ <http://www.bunkergordel.be>

⁴ VANDEPUTTE OMER, 2007, p. 460.

⁵ *Ibidem.*

⁶ *Ibidem.*

⁷ *Ibidem.*

een tiental burgers vermoord.⁸ Enkele weken later, tussen 6 en 9 september werd er aan de Marne zwaar gevochten tussen geallieerde en Duitse troepen. De Duitse terugtocht op de Aisne begon op 9 september en was voltooid op 12 september. Hierop begon de slag aan de Aisne, die tot 20 september aansleepte. De tweede Belgische uitval, die plaatsvond tussen 9 en 13 september 1914 en wederom deels op Haachts grondgebied werd uitgevochten, kadert in dit gebeuren. Het Belgisch Opperbevel besliste een nieuw offensief te openen tegen de Duitse bezetting om wederom zoveel mogelijk Duitse troepen aan te trekken en te binden voor Antwerpen.

Zoals vermeld liep de KW-linie uit de Tweede Wereldoorlog door Haacht; een antitankgracht en een groot aantal betonnen bunkers herinneren ons hieraan.⁹

Historische situatie aan de hand van cartografische bronnen

Een belangrijke bron van informatie wordt geleverd door het historisch kaartmateriaal. Dit om na te gaan of er bebouwing is geweest op het terrein in historische tijden, of dat het landgebruik van het perceel is gewijzigd doorheen de tijd. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met het feit dat de eerste bruikbare kaarten pas vanaf de 16de eeuw of later voorhanden zijn.

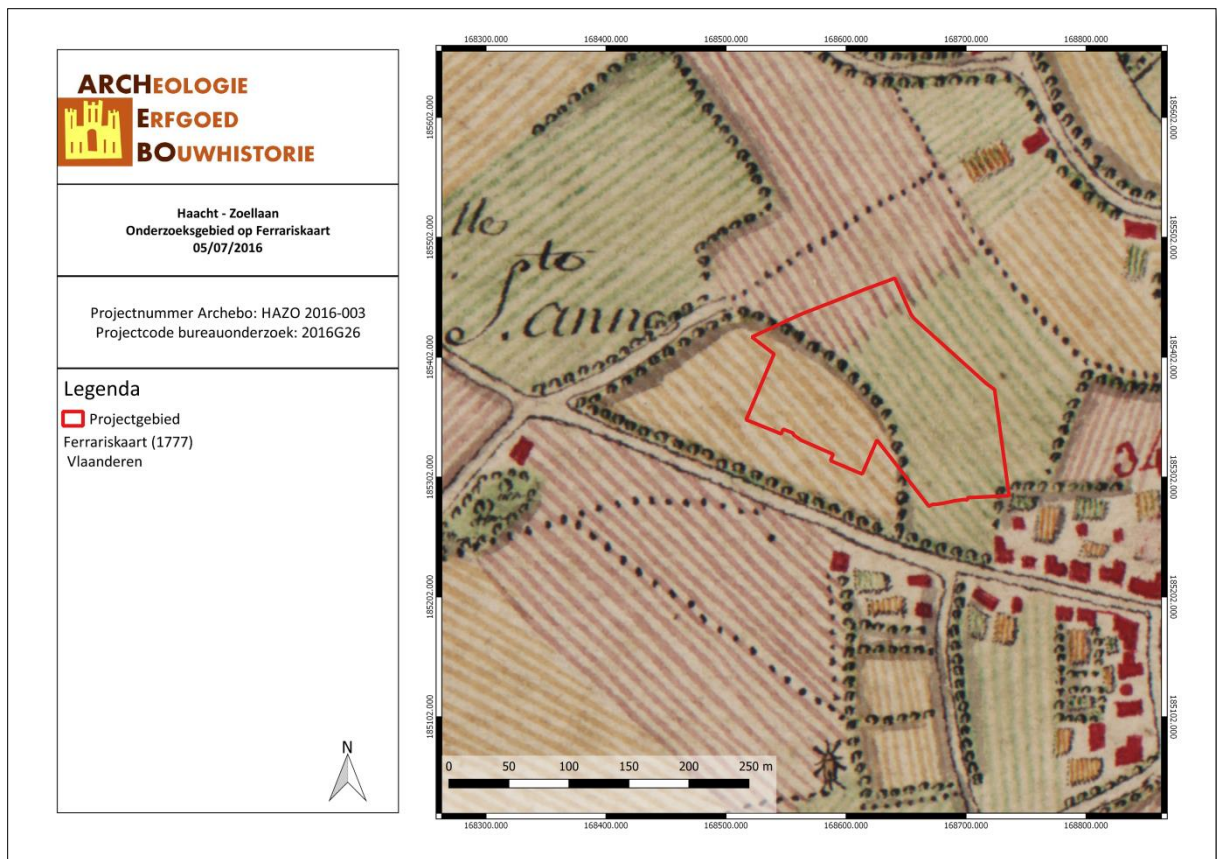
Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op kaarten geen garantie dat er geen bebouwing is geweest. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijker bouwwerken zoals kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er weinig of geen aandacht voor de burgerlijke architectuur. Pas vanaf de 19de eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kaarten. Mogelijk eerder aanwezige middeleeuwse structuren waren misschien reeds verdwenen.

De Ferrariskaarten zijn een verzameling van 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten van de Oostenrijkse Nederlanden. Ze zijn opgemaakt tussen 1771 en 1778 onder leiding van veldmaarschalk Joseph de Ferraris. Het is de eerste systematische kartering van het Belgische grondgebied.

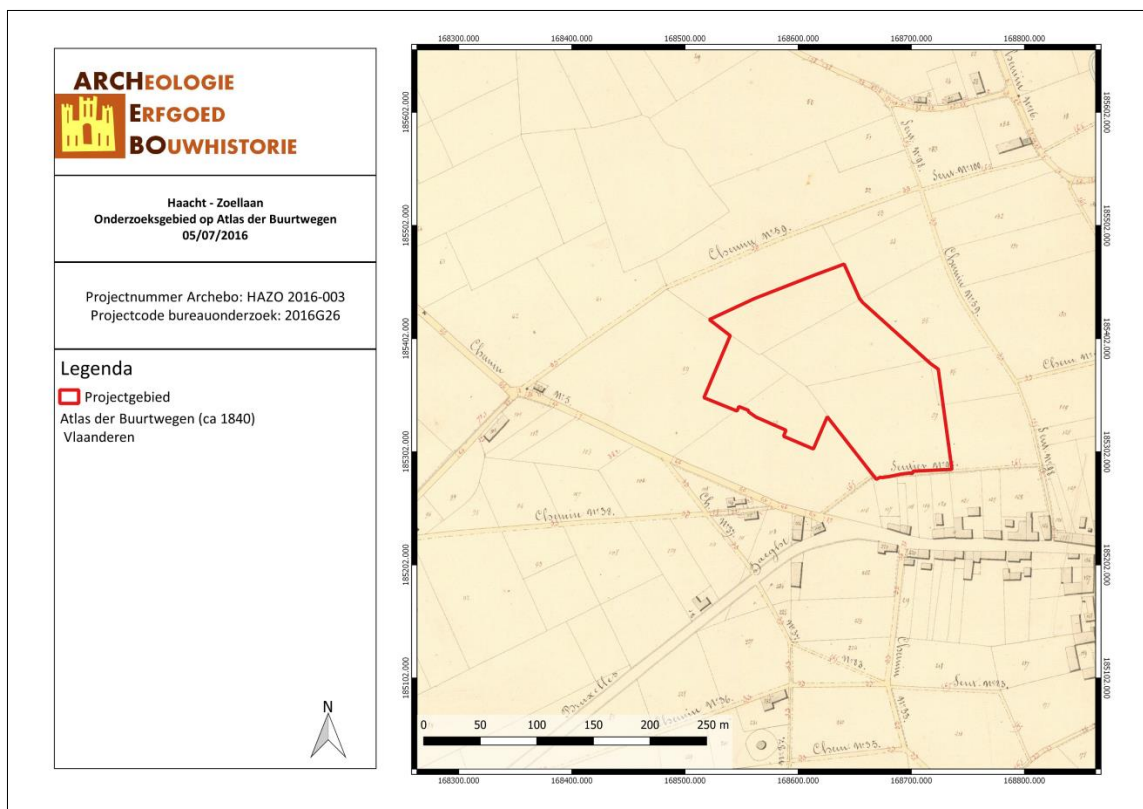
Op de Ferrariskaart wordt het onderzoeksgebied als akkerland, dat zich ten noordwesten van het centrum van Haacht bevindt, weergegeven. De situatie voor het projectgebied op de Ferrariskaart in vergelijking met deze weergegeven in de Atlas der Buurtwegen (1841) en de Popp-kaarten (1841-1879), verschilt nauwelijks. Ook hier valt er op het terrein geen bebouwing waar te nemen. Het bureauonderzoek heeft hierdoor betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage dichtheid aan bebouwing in het verleden.

⁸ VANDEPUTTE OMER, 2007, p. 460 ; Oorlogsdagboek Leuven.

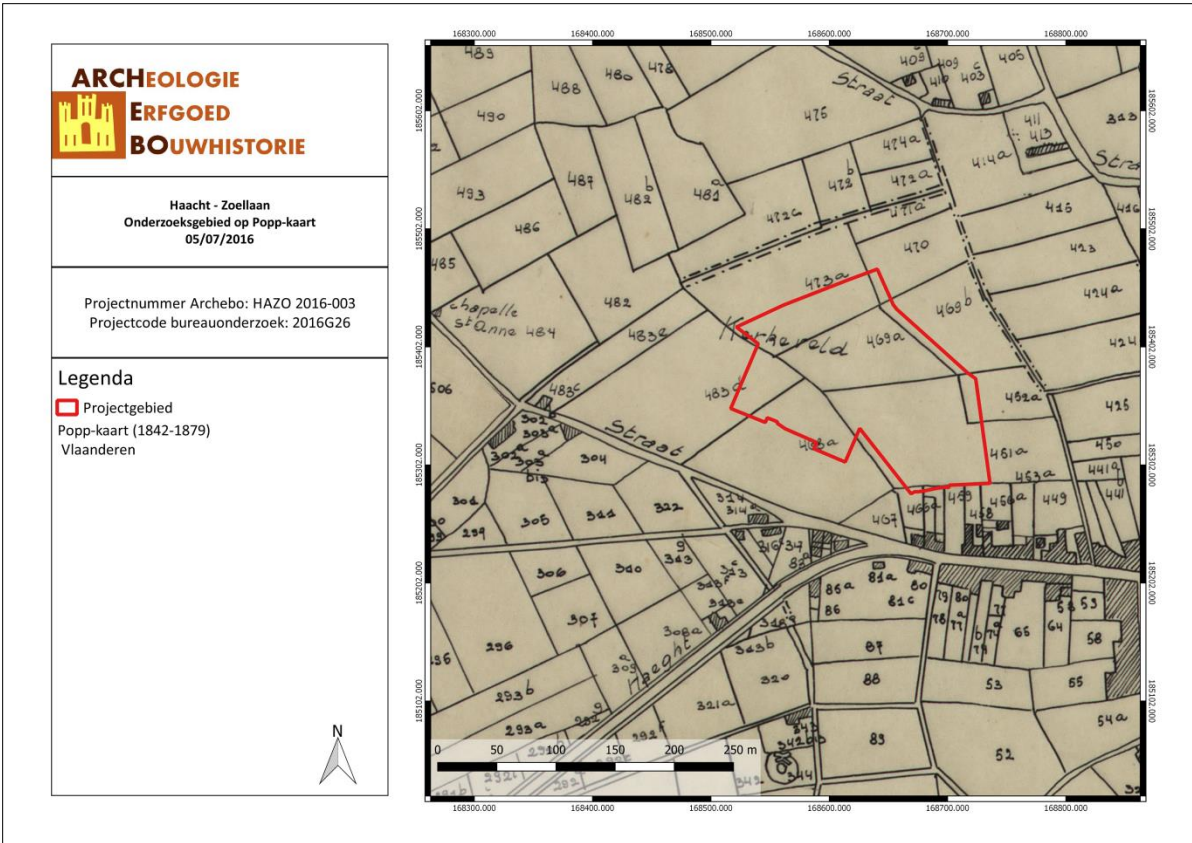
⁹ *Ibidem*.

Figuur 22: Detail van de Ferrariskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt, 2016).

Figuur 23: Detail uit de Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt, 2016).

Figuur 24: Detail van de Poppkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt, 2016).

3. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het bureauonderzoek samengevat en geanalyseerd. Deze analyse leidt tot een advies voor een eventueel vervolgonderzoek of voor een vrijgave van het terrein. Dit advies dient bekrachtigd te worden door het agentschap Onroerend Erfgoed.

3.1. Algemeen

Naar aanleiding van een stedenbouwkundige aanvraag heeft ARCHEBO bvba in opdracht van Cores Development een bureauonderzoek uitgevoerd. Op het terrein zal door Cores Development een verkaveling bestaande uit 23 loten gerealiseerd worden. Dit gaat gepaard met graafwerken waardoor het bodemarchief verstoord zal worden.

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat het onderzoeksgebied reeds grotendeels verstoord is. Aan het begin van de 20ste eeuw bevond zich in het westelijke deel van het projectgebied een bezinkbekken van een melkerij. Het merendeel van het terrein kende verder een zware kwikvervuiling. Slechts in het uiterste noordelijke deel was dit niet het geval. Hierdoor diende het terrein deels afgegraven te worden tot ca. 30-40 cm onder het maaiveld. Om de vervuilde grond te kunnen afvoeren, werd er tevens een weg in gebroken steenpuin aangelegd in het westelijke deel van het projectgebied.

Bovenstaande ingrepen hebben het archeologisch niveau verstoord, zoals blijkt uit de prospectie met ingreep in de bodem uitgevoerd door ARCHEBO (vergunningnummer 2016-133) in juni 2016. Tijdens dit onderzoek werden er – verspreid over het terrein - in totaal slechts vijf archeologisch interessante sporen aangetroffen. Het betreft de onderkant van drie greppels alsook twee paalkuilen. Deze laatste sporen werden aangetroffen in het noordelijke deel van het onderzoeksgebied, waar het archeologische niveau wel bewaard was. Na het ontdekken van de paalkuilen werd een kijkvenster aangelegd, maar er werden geen additionele sporen blootgelegd.

De lage densiteit aan sporen, kan verder deels verklaard worden doordat het terrein in het verleden reeds – gedeeltelijk – is vergraven/afgegraven. Over het ganse terrein moet zich oorspronkelijk een podzol bevonden hebben. Langsheen de Kerkebeek werd overal een natte podzol aangetroffen, terwijl op de donk zelf slechts naar het noorden toe restanten van een droge podzol in het vlak werden aangetroffen. Het is ook op deze laatste plaats dat de paalkuilen werden blootgelegd.

3.2. Beantwoording onderzoeksvragen

Voor aanvang van het bureauonderzoek werden een aantal onderzoeksvragen gesteld. Nu wordt getracht, op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek de onderzoeksvragen te beantwoorden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?

Landschappelijk heeft het terrein archeologisch potentieel door de aanwezigheid van een dikke antropogene A-horizont, vermoedelijk een plaggenbodem. Plaggenbodems kunnen relatief dik zijn en bijgevolg een conserverende werking hebben voor het onderliggend bodemarchief, dat bij ondiepe ingrepen en landbouwvoering niet meer geraakt wordt.

Het proefsleuvenonderzoek toont evenwel aan het terrein verstoord/afgegraven is in het verleden. Slechts in het uiterste noordelijke deel van het projectgebied was het archeologische niveau bewaard gebleven.

Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Op het historisch kaartmateriaal valt een lage densiteit aan bebouwing waar te nemen en wijzen op een gebruik van het terrein als akker. Ook enkele spitsporen/spadesteken die werden aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek wijzen op landbouwactiviteiten op het terrein.

Aan het begin van de 20ste eeuw bevond zich in het westelijke deel van het onderzoeksgebied een bezinkbekken van een melkerij. Na de afbraak van dit bekken werd het terrein terug in gebruik genomen als akkerland.

Wat is de impact van de geplande werken?

De geplande werken zullen het bodemarchief op het volledige terrein grondig verstoren. Omdat we niet over concrete gegevens van de precieze verstoringsdiepte van de geplande bodemingrepen beschikken, dienen we er van uit te gaan dat de geplande bodemingrepen het aanwezige bodemarchief volledig zullen verstoren. Het bureauonderzoek toont echter aan dat het terrein zwaar verstoord/afgegraven is. Verder archeologisch onderzoek op basis van het uitgevoerde onderzoek is dan ook niet opportuun en zal hoogstwaarschijnlijk geen kenniswinst met zich meebrengen. Daarom worden geen bijkomende maatregelen nodig geacht.

3.3. Samenvatting / assessment bureauonderzoek

In deze samenvatting wordt een kort overzicht gegeven van de werkwijze van het bureauonderzoek en de belangrijkste conclusies. Bovendien wordt een afweging gemaakt van de noodzaak voor verder vooronderzoek voor de locatie.

Samenvatting gericht op een gespecialiseerd publiek

In het plangebied van Cores Development wordt de bouw van een verkaveling bestaande uit 23 loten gepland op braakliggend terrein. In het westelijke deel van het terrein begint zich aan het begin van de 20ste eeuw een bezinkbekken van een melkerij. Meer recent diende het terrein deels afgegraven te worden tot op ca. 30-40 cm onder het maaiveld wegens kwikvervuiling. Het doel van onderhavige archeologienota was het inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied en het opstellen van een programma van maatregelen voor een eventueel vervolgonderzoek.

Voor het bureauonderzoek werd gebruik gemaakt van zo veel mogelijk beschikbare bodemkaarten en geologische kaarten. Door de gunstig landschappelijke ligging van het terrein, kan het plangebied waardevolle archeologische resten bevatten van de steentijd tot de nieuwe tijd, waarbij het vermoedelijk zou gaan om artefactvondsten uit de steentijden en/of grondsporen en artefacten, gelinkt aan agrarische bewoning of activiteit uit de ijzertijd tot nieuwe tijd.

In de Centrale Archeologische Inventaris worden enkele gebouwen weergegeven die dienen gekoppeld te worden aan de ontwikkeling van het centrum van Haacht, dat voor het eerst vermeld werd in een document uit de eerste helft van de 12de eeuw. De CAI maakt ook melding van enkele bunkers in de ruime omgeving van het plangebied. Deze maken alleen deel uit van de KW-Linie, een Belgische antitankversperring tussen Koningshooikt en Waver (KW).

Het beschikbare cartografische materiaal toont aan dat het onderzoeksgebied gedurende de 18de en 19de eeuw in gebruik was als akkerland. Het bureauonderzoek heeft hierdoor betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden.

Uit de resultaten van het bureauonderzoek bleek echter ook dat de bodem in een groot deel van het plangebied verstoord is. Dit wordt tevens bevestigd door de prospectie met ingreep in de bodem die door ARCHEBO bvba in juni 2016 werd uitgevoerd (vergunningsnummer 2016-133).

Doordat het archeologische niveau slechts in het uiterste noorden van het terrein bewaard is, luidt ons advies dan ook dat het terrein het best kan vrijgegeven worden.

Dit advies ontslaat de opdrachtgever, noch de aannemer van de geplande werken, niet van zijn verplichting om tijdens de bouwwerken rekening te houden met de wettelijke archeologische meldingsplicht.

Samenvatting gericht op een niet-gespecialiseerd publiek

Naar aanleiding van geplande werken ter hoogte van de Zoellaan-Klapgat te Haacht werd een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd. Uit het bureauonderzoek blijkt dat het terrein wel degelijk archeologisch potentieel bezit door hun gunstig landschappelijke ligging en de nabijheid van het centrum van Haacht, maar toont eveneens aan dat de bodem in een groot deel van het plangebied verstoord is. Dit wordt tevens bevestigd door het proefsleuvenonderzoek dat door ARCHEBO bvba in juni 2016 werd uitgevoerd. Hierdoor wordt geen bijkomend archeologisch onderzoek noodzakelijk geacht.

3.4. Programma van maatregelen

Gezien de zeer geringe kans dat er binnen het plangebied nog intacte archeologische resten aanwezig zijn, stelt ARCHEBO bvba geen verder vooronderzoek voor.

4. Lijsten

4.1. Sporenlijst

Sporenlijst van het terreinwerk uitgevoerd door ARCHEBO bvba op 15 en 15 juni 2016.

Spoornr.	WP	VL	Vorm	Beschrijving	Inclusies	Relatie	Interpretatie	Datering	Coupe	Vondstnr.	Fotonr.	Tekening	Opmerking
wp4sp1	4	1	lineair	lichtbruin-grijs, homogeen			greppel	onbekend					
wp4sp2	4	1	lineair	lichtbruin-grijs, homogeen			greppel	onbekend					
wp11sp1	11	1	lineair	grijs-bruin, homogeen			greppel	onbekend					
wp13sp1	13	1	rond	donker tot lichtgrijs, homogeen			paalkuil	onbekend	X				
wp13sp2	13	1	rond	donker tot lichtgrijs, homogeen			paalkuil	onbekend	X				

4.2. Fotolijst

Fotolijst van het terreinwerk uitgevoerd door ARCHEBO bvba op 14 en 15 juni 2016.

Fotonr.	WP	VL	Oriëntatie	Overzichtsfoto	Spoor	Profiel	Coupe	Opmerkingen	Datum
1	3	1		x					14-6-2015
2	3					noord			14-6-2015
3	4					zuid			14-6-2015
4	4	1			1 & 2				14-6-2015
5	4	1			1 & 2				14-6-2015
6				x					14-6-2015
7				x					14-6-2015
8				x					14-6-2015
9				x					14-6-2015
10	4	1		x					14-6-2015
11	5	1		x					14-6-2015
12	5	1		x					14-6-2015
13	5					noord			14-6-2015
14	6					noord			14-6-2015
15	7					noord			14-6-2015
16	7	1		x					14-6-2015
17	8					west			14-6-2015
18	8	1		x					14-6-2015
19	9	1		x					14-6-2015
20	10					west			14-6-2015
21	10	1		x					14-6-2015
22	10	1		x					14-6-2015
23	11					noord			14-6-2015
24	11	1		x					14-6-2015
25	11	1		x					14-6-2015
26	11	1			1				14-6-2015
27	11					west			14-6-2015
28	12					noord			14-6-2015
29	12	1		x					14-6-2015
30				x					14-6-2015
31	12	1		x					14-6-2015
32	12	1		x					14-6-2015
33	13	1				noord			14-6-2015
34				x					14-6-2015
35	13	1		x					14-6-2015
36	13	1			1				14-6-2015
37	13	1			2				14-6-2015
38	14					noord			14-6-2015
39	14	1		x					14-6-2015
40	14	1		x					14-6-2015
41	13	1		x			kijkvenster		14-6-2015
42	13	1		x			kijkvenster		14-6-2015
43	14	1		x					14-6-2015
44	13	1			1		x		14-6-2015
45	13	1			2		x		14-6-2015
46	3	1		x					14-6-2015
47	1					noord			14-6-2015
48	1	1		x					14-6-2015
49	2	1		x					14-6-2015

4.3. Vondstenlijst

Vondstenlijst van het terreinwerk uitgevoerd door ARCHEBO bvba op 14 en 15 juni 2016.

Vondstnr	WP	VL	Spoornr	Materiaal­soort	Determinatie	Datering	Opmerkingen
1				Glas / Emaillé?	Meloenkraal	Romeinse periode / Vroege Middeleeuwen	

4.4. Figurenlijst

Figuur 1: Criteria bij stedenbouwkundige vergunningen	5
Figuur 2: Situering van het onderzoeksgebied op de GRB-kadasterkaart (Geopunt, 2016).....	6
Figuur 3: Situering van het onderzoeksgebied op Orthofoto (Geopunt, 2016).....	7
Figuur 4: Topografische kaart met situering van het onderzoeksgebied (Geopunt, 2016).....	9
Figuur 5: Situering van het onderzoeksgebied op het Digitaal Hoogtemodel (Geopunt, 2016).....	10
Figuur 6: Profiellijn van het hoogteprofiel (Geopunt, 2016).....	10
Figuur 7: Hoogteprofiel.	11
Figuur 8: Situering van het onderzoeksgebied op de Tertiairgeologische kaart (DOV, 2016).....	12
Figuur 9: Situering van het onderzoeksgebied op de Quartairgeologische kaart 1/200.000 (DOV, 2016).....	13
Figuur 10: Uitleg van het type volgens de quartairgeologische kaart, schaal 1/200.000 (DOV, 2016).	13
Figuur 11: Situering van het onderzoeksgebied op de Quartairgeologische kaart 1/50.000 (DOV, 2016).....	14
Figuur 12: Situering van het onderzoeksgebied op de bodemkaart Vlaanderen (DOV, 2016).....	15
Figuur 13: Situering van het onderzoeksgebied op de potentiële bodemerosiekaart van de Vlaamse gemeenten	16
Figuur 14: Bodemgebruik in de omgeving van het plangebied volgens de bodemgebruikskaart (Geopunt, 2016).....	16
Figuur 15: Overzichtsfoto I, deel van de afgegraven zone (ARCHEBO bvba, 2016).....	17
Figuur 16: Totaal aangelegde oppervlaktes.	18
Figuur 17: Allesporenplan archeologisch vooronderzoek (deel I) met aanduiding van de zones waar sporen aangetroffen werden in rood (ARCHEBO bvba, 2016).....	19
Figuur 18: Allesporenplan archeologisch vooronderzoek (deel II) met aanduiding van de zones waar sporen aangetroffen werden in rood (ARCHEBO bvba, 2016).....	20
Figuur 19: Snedes (Cores Development, 2016).....	22
Figuur 20: Geplande situatie (Cores Development, 2016).....	23
Figuur 21: Kaart met aanduiding van het projectgebied en de vondstlocaties uit de CAI (CAI, 2016).	24
Figuur 22: Detail van de Ferrariskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt, 2016)..	27
Figuur 23: Detail uit de Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt, 2016).....	27
Figuur 24: Detail van de Poppkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt, 2016).....	28

5. Bibliografie

Bodemkaart Vlaanderen, <https://dov.vlaanderen.be/dovweb/html/bodemloketten.html/>.

Bunkergordel, <http://www.bunkergordel.be/>

Centrale Archeologische Inventaris (CAI), <https://cai.onroenderfgoed.be/>.

Geopunt Vlaanderen, <http://www.geopunt.be/>.

Inventaris van het Onroerend Erfgoed, <https://inventaris.onroenderfgoed.be/>.

Nationaal Geografisch Instituut (NGI), <http://www.ngi.be/topomapviewer/public/>.

Oorlogsdagboek Leuven, <http://www.oorlogsdagboekleuven.be/>.

VANDEPUTTE OMER, Gids voor Vlaanderen: Toeristische en culturele gids voor alle steden en dorpen in Vlaanderen, Lannoo, 2007.